

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta 2020**660/00.03.01/2019****Yhall 20.04.2021 § 76**

Valmistelija: toimitusjohtaja Leila Pekkanen, puh. 040 830 2789, leila.pekkanen(at)ylasavonsote.fi.

Kuntayhtymän ulkoisesta ja sisäisestä valvonnasta määrätään hallintosäännössä ja sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan ohjeessa.

Ulkoista valvontaa toteuttavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Kuntayhtymän sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki kuntayhtymän tilivelvolliset ja esimiehet. Valvontasuunnitelmat laaditaan kunkin tilivuoden alussa vahvistettujen toiminnan ja talouden tavoitteiden, riskien hallinnan ja erityisten valvontakohteiden osalta. Sisäisen valvonnan asiakirjat (suunnitelmat, raportit) on tallennettu asianhallintajärjestelmään (Dynasty).

Keskeisiä huomioita

Kuntayhtymän strategia vahvistettiin keväällä 2020. Strategian toimeenpano siirtyi pandemiatilanteen vuoksi syksyyn.

Pandemiatilanne muutti johtoryhmätyöskentelyä erityisesti kevään osalta. Häiriötilanteen johtoryhmä sekä poikkeusolojen johtoryhmä toimivat poikkeusolojen päättymiseen saakka. Poikkeusolojen johtoryhmä kokoontui 34 kertaa. Pandemiatilanne vaikutti myös vastuualueiden johtoryhmätyöskentelyn toiminnasta riippuen hyvin tiiviiksi työskentelyksi. Etätyön johdosta kokoukset on järjestetty pääsääntöisesti etäyhteydellä.

Johtaminen

Vuoden 2020 aikana johtamisessa korostui kriisijohtaminen ja tilannekuvan muodostaminen ja nopea analysointi, johtopäätökset ja toimeenpano. Johtamistehtävä on ollut vaativa. Lisäksi kevään 2020 aikana samalla kun pandemia oli levinnyt jo kuntayhtymän alueelle, johtoryhmän jäsenistä osa osallistui valtion sote-hankerahoituksen hankesuunnitelmien laadintaan.

Johtoryhmän jäsenten vastuu koko pandemiatilanteessa korostui. Saavutettavuusvelvoite 24/7 oli perusteltu toimenpide, koska valmius

nopeaan jopa välittömään reagointiin oli välttämätöntä. Johtoryhmä joutui käsittelemään päivittäin muuttuvia ohjeita, antamaan linjauksia palvelutoiminnan suunnittelussa sekä mm. karateenien ja eritysten järjestämisessä, resurssien riittävyyden arvioinnissa, henkilöstösiirroissa sekä työturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Kevään pandemiatilanne oli kaikille, myös yhteistyöviranomaisille ja organisaatioille uusi ja vaati kaikilta osapuolilta jatkuvaa tilannekuvan hahmottamista.

Kallionsydämen haltuunottoa edeltänyt tilanne sekä haltuunoton jälkeen tapahtuneet toimenpiteet edellyttivät nopeaa kokonaistilanteen arviota ja valmiutta toteutukseen. Haltuunotto tapahtui juuri ennen pääsiäispyhiä ja pyhäajoista huolimatta toiminnan järjestelyt oli toteutettava viiveettä. Samanaikaisesti käynnistyi valmistelu liikkeenluovutussopimuksista, henkilöstöjärjestelyt ja siihen liittyvät sopimukset, tiloja koskevat sopimusvalmistelu jne. Kallionsydämen haltuunoton jälkeen poliisi käynnisti esiselvityksen Attendo Kallionsydämen hoivakodin toimintaan, josta oli tehty poliisille tutkintapyyntö. Esiselvityksen jälkeen poliisi käynnisti varsinaisen esitutinnan, joka on edelleen kesken. Esitutkinnassa on kuultu kuntayhtymän viranhaltijoita.

Vuoden 2020 keväällä toimitusjohtaja esitti yhtymähallitukselle perusteet riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja tarkastuksen uudistamisesta. Samalla hallitukselle on tuotu esille voimakas valvontajärjestelmän uudistaminen, koska valvontavelvoitteet ovat kasvaneet viimeisten vuosien aikana. Kuntayhtymässä tarvitaan asiantuntemusta valvontakokonaisuuteen sekä lainsäädäntöön.

Ohjaus ja valvonta

Käsittelyajat ovat muistutusten ja tietopyyntöjen osalta edelleen olleet pitkiä (yli 30vrk). Käsittelyajat ovat kuitenkin nopeutuneet edellisestä vuodesta.

Vanhuspalvelujen ohjaus- ja neuvontatehtävä korostui vuoden aikana. Ohjaus- ja valvontakäynnit järjestettiin yhdenvertaisesti julkisissa ja yksityisissä palveluissa. Vuodelle 2020 oli kohdennettu valvontakoordinaattorin resurssi 100 % tehtävää varten.

Ohjauksen ja valvonnan intensiteettiä nostettiin kevästä syksyyn viikoittain suoritettavalla tarkistuslistauksilla ja riskienarvioinnilla. Syksyllä siirryttiin kuukausittain tapahtuvaan seurantaan. Pohjana toimi hoito- ja hoivajohtajan laatimat tarkistuslista ja riskianalyysimalli.

Omavalvonta

Päivitetyt työyksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat ovat julkisesti nähtävänä työyksiköissä.

Sosiaalihuoltolain mukaan edellytetään omavalvontasuunnitelmien laadintaa. Suunnitelmat on laadittu lastenkodille, kehitysvammaisten yksiköille, sosiaalikeskuksille, lapsiperheiden kotipalvelulle, perhetyölle ja perheneuvolalle.

Henkilöstö

Kuntayhtymässä tehtiin työhyvinvointikysely, joka kohdistui erityisesti pandemiatilanteeseen ja siitä selviytymiseen. Kyselyn tulokset on esitelty yhtymähallitukselle. Tulokset olivat erittäin hyvät kaikilla vastuualueilla. Pandemiatilanteesta on kokonaisuudessaan selvitty hyvin ja henkilöstö kokee työn merkitykselliseksi ja työmotivaatio sekä työkyky on edelleen hyvä vuoden 2020 työn kuormittavuudesta riippumatta. Riskinarviointi on päivitetty 4 Ks-riskienkartoitus-ohjelmalla.

Keskitetty rekrytointi- ja sijaisyksikkö

Yksiköiden toiminnot yhdistettiin pandemiatilanteesta johtuvan henkilöstöresurssin ohjauksen vuoksi. Henkilöstösiirrot sekä henkilöstöhankinta olivat suuri haaste kevään 2020 aikana. Rekrytointiyksikkö kontaktoi niin eläkkeelle siirtyneitä, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, opiskelijoita ja vapaaehtoisuudessa olevia ammattilaisia sekä jäsenkuntien henkilöstöä. Erityisesti nousi esiin, että pelko viruksen tartumisesta ja omasta sairastumisesta oli yksi yleisimpiä syitä kieltäytymiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuus on vaikeutunut vuosi vuodelta. Tällä hetkellä on useita ammattiryhmiä, joihin ei saada koulutusvaatimusten täyttäviä hakijoita. Kuntayhtymä on käynnistänyt yhdessä oppilaitosten ja ELY-keskuksen kanssa koulutusohjelma mm. lähihoitajaksi tähtäävään koulutukseen sekä laitoshuoltajille. Ohjelmaa jatketaan edelleen.

Eläinlääkäreiden viransijaisuuksien täyttämisessä on ollut vaikeuksia erityisesti Kiuruvedellä, Sonkajärvellä ja Vieremällä. Lisälmen toimipisteen eläinlääkärisijaisuuksiin on ollut riittävästi hakijoita, mutta samat hakijat eivät ole kiinnostuneet muista toimipisteistä.

Psykiatrien ja psykologien rekrytoinnissa on olleet suurimmat vaikeudet vuonna 2020. Palvelujen turvaamiseksi on jouduttu käyttämään ostopalveluja.

Pandemiatilanteen aiheuttamat muutokset

Koronatilanteen henkilöstöjohtamisessa korostuivat henkilöstön riittävyys, ohjeiden mukainen toiminta ja hyvinvointi. Henkilöstön riittävyys pystyttiin turvaamaan henkilöstön vapaaehtoisella siirtymisellä ja yksiköiden välisellä yhteistyöllä sekä kuntien korvaavaa työtä tekevillä työntekijöillä.

Hoito- ja hoivapalveluissa henkilöstöresursseja on siirretty tarvetta vastaavasti tehtäväalueilla vapaaehtoisuuteen pohjautuen. Liikkeen luovutuksia toteutui kaksi, joista Kiuruvedellä Kallionsydämen hoivakodin siirtyminen Soten toiminnaksi Attendo Oy:ltä 9.4.2021 alkaen johtui pandemiatilanteesta.

Sairauspoissaoloissa on tapahtunut pientä vähennystä vuoteen 2019 verrattuna. Keskimääräinen sairauspoissaolojen määrä on vuonna 2020 yhteensä 19,6 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohti, vuonna 2018 se oli 19,7.

Talous

Vuoden 2020 talousarvio toteutui pandemiatilanteesta huolimatta kuntayhtymätasolla hyvin. Oman toiminnan osalta talousarvio ylittyi vain hieman. Koska kuntayhtymän jäsenkunnat saivat kertakorvauksia valtionosuuksina koronatilanteeseen, pystyttiin tilikauden tulokseen sisällyttämään ylimääräisiä poistoja sairaalarakennuksen osalta.

Korona aiheutti palvelutuotannossa säästöjä siltä osin, kuin toimintoja supistettiin tai keskeytettiin. Sairaanhoidopiiriltä ostettavat erikoissairaanhoidon palvelut alittivat merkittävästi talousarvion. Kustannukset ylittyivät koronatestauksen, suojainhankintojen sekä korkeamman hygieniatason osalta. Lisäksi henkilöstökustannukset kasvoivat osin koronatilanteesta johtuen (erilliskorvaukset, ylityöt, sijaiskustannukset jne.).

Talouden seuranta on tehty säännöllisesti kuukausiraportoinnin yhteydessä ja tarvittavat talousarviomuutokset tehtiin vuoden aikana. Koronan aiheuttamien kustannusten seuranta erillisillä koodeilla kirjanpidossa aloitettiin heti pandemian alettua maaliskuussa. Myös talousennusteita tehtiin eri skenaarioilla ja päivitettiin uusien tietojen mukaisesti.

Vuoden 2020 aikana on uudistettu kuukausiraportointi, jota noudatetaan 2021 alusta lukien. Raportoinnin tiivistäminen, keventäminen ja selkiyttäminen, yhdenmukaistaminen sekä nopea ajantasaisuus ovat olleet tavoitteena.

Sopimukset ja hankinnat

Sopimusvalvonta kohdistui vuoden aikana ensisijaisesti Kallionsydämen hoivakodin toimintaan. Sopimusvalvonnan toteutumisesta on tehty selvitys toimitusjohtajalle ja on osa tapauksen poliisin esitutkintaa. Sopimushallintaa kohdistui myös yksityisten toimijoiden tarvitsemien ylimääräisten tarvikkeiden korvaamiseen COVID-19 – epidemian yhteydessä STM ohjeiden mukaisesti. Muu sopimusvalvonta on kohdistunut ensisijaisesti yksityiseen tehostetun palveluasumisen tuotantoon yhdessä valvontakoordinaattorin kanssa.

Tilinpäätöksen yhteydessä on laadittu erillinen Pandemiaraportti, joka sisältää selvityksen vuoden 2020 aikana tehdyistä toimista sekä kehittämisehdotuksia erityisesti kriisivalmiuteen.

Esityslistan lisäaineistona:

- Kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportti vuodelta 2020
- Vastuualueiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportit (ei julkinen)

Toimitusjohtajan päätösehdotus:

Yhtymähallitus hyväksyy sisäisen valvonnan raportin vuodelta 2020. Hallitus edellyttää, että muistutusten käsittelyprosessia tehostetaan ja resursoidaan siten, että muistutusajat ovat tavoitteen mukaisia. Lisäksi hallitus seuraa käynnistetyn kotihoidon kehittämistyön etenemistä.

Päätös:

Merkitään pöytäkirjaan, että Seija Kärkkäinen saapui kokoukseen klo 14.51.

Päätösehdotus hyväksyttiin.